

Folyam menti kultúrák

Prof. Dr. Forrai Judit

Semmelweis Egyetem

Népegészségtani Intézet

Orvostörténeti munkacsoport

Sárga folyó

Indus

Négy folyam menti civilizáció

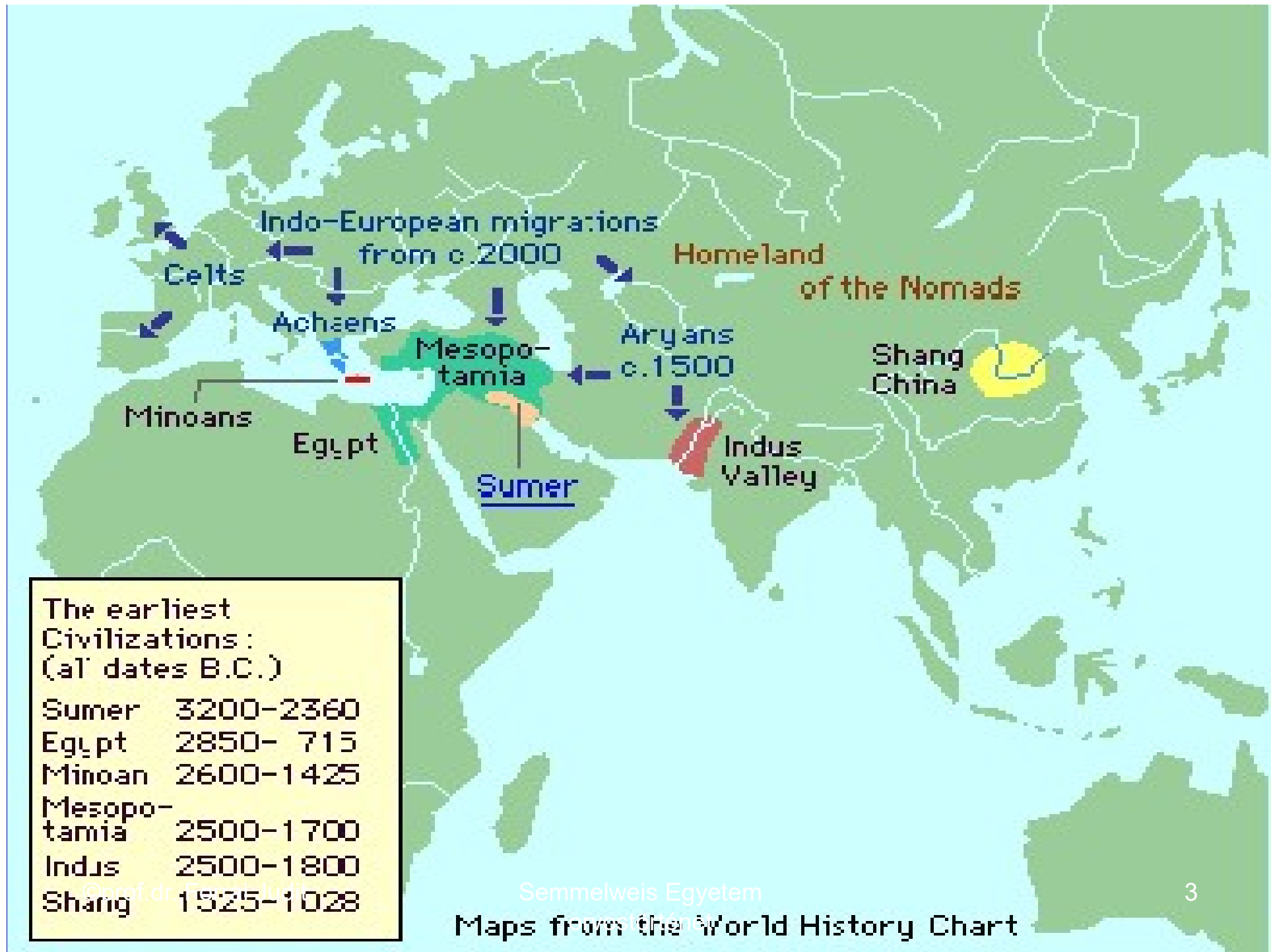

©prof.dr. Forrai Judit
Tigris és Eufrátesz

Semmelweis Egyetem
orvostörténet

Nílus

The earliest Civilizations :
(all dates B.C.)

Sumer	3200-2360
Egypt	2850- 715
Minoan	2600-1425
Mesopotamia	2500-1700
Indus	2500-1800
Shang	1525-1028

Kínai civilizáció

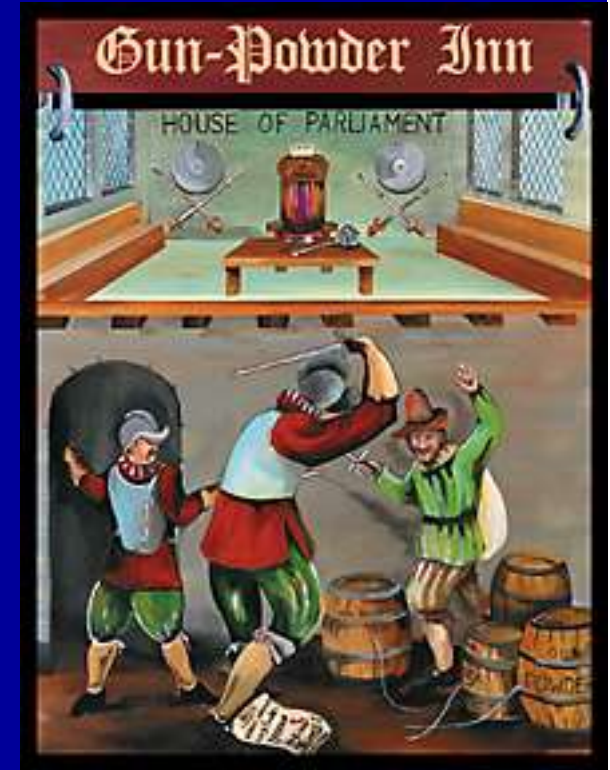

Csin Si Huang ti

Kína, i.e.8 évezredtől

- Porcelán
- Papír
- Könyvnyomtatás
- Lőpor
- Selyem

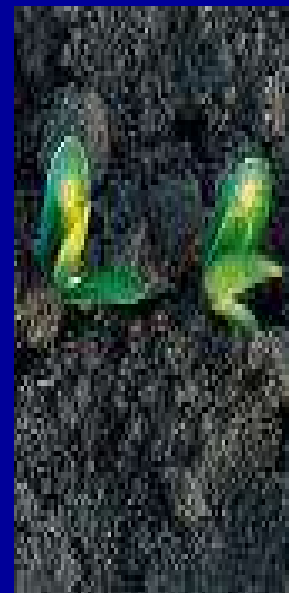

Filozófiák, kínai univerzalizmus

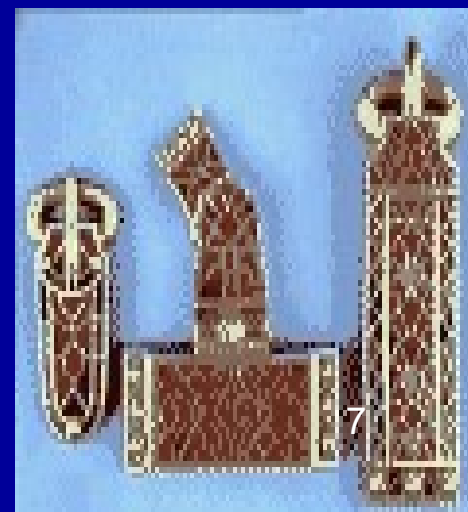
- **összhang, harmónia**
- az ember feladata és boldogságának titka pedig ennek a **harmóniának a felismerése és az elveihez való jó alkalmazkodás.**
- **Taoizmus** (az örökké mozgó, változó világ végső egységének az elve)
- **Buddhizmus** a keletkezés és pusztulás örök körforgás, szenvedés,
- **Confucianizmus** (a tökéletes, a lelkiekben nemes ember (junzi) ideálját helyezi előtérbe, Az ember alapvető erényei: emberség, becsületesség, illendőség, bölcsesség, lojalitás.)

Természeti alapelemek

Víz, tűz, föld, fa, fém

Eg

5 alapelem: tűz, víz, föld, fa, fém

5 bolygó,

5 irány,

5 évszak,

5 hang,

5 szín,

5 emberi szerv-rendszer.

Bármelyik harmónia felbomlása betegséget idéz elő.

betegség felfogás: empirikus - racionális, a mai napig érvényben van

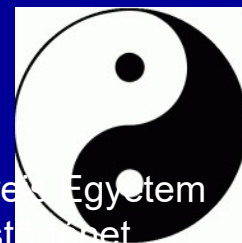
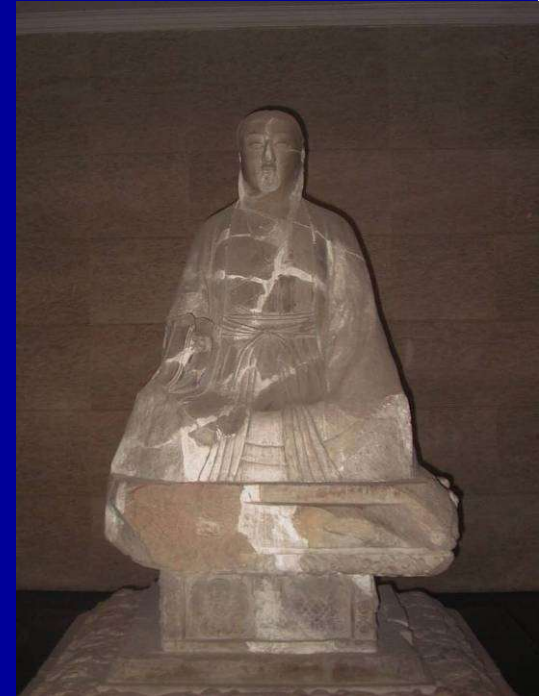
A YIN tulajdonságok

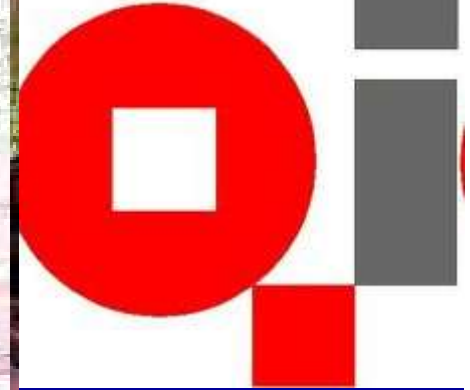
női
hideg
sötét
hátsó
lágy
ívelt
kerek
föld
hold
alacsony
apró
díszes
szűk
vízszintes
természetes

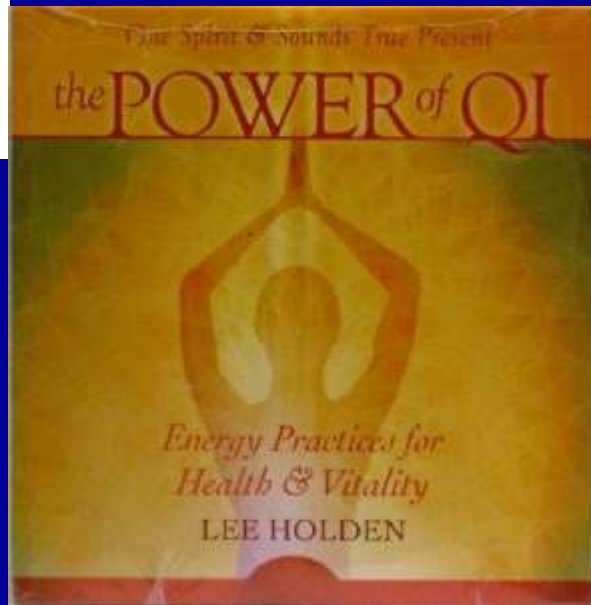
A YANG tulajdonságok

férfi
meleg
világos
elülső
kemény
egyenes
szögletesség
nap
csillag
magas
nagy
egyszerű
széles
függőleges
geometrikus

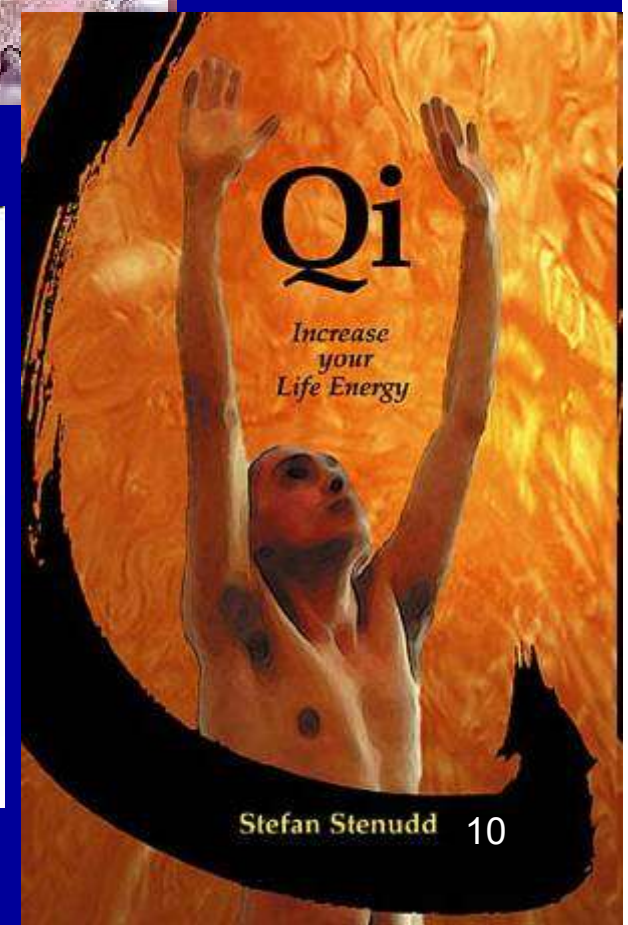

©prof.dr. Forrai Judit

Semmelweis Egyetem
orvostörténet

Stefan Stenudd 10

Élet energia, a testen belül a chi funkciója és fajtái

funkciói:

a szervezet növekedése és fejlődése

vérkeringés ellenőrzése

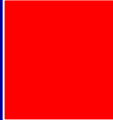

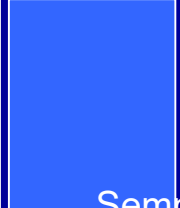
hőcsere ellenőrzése

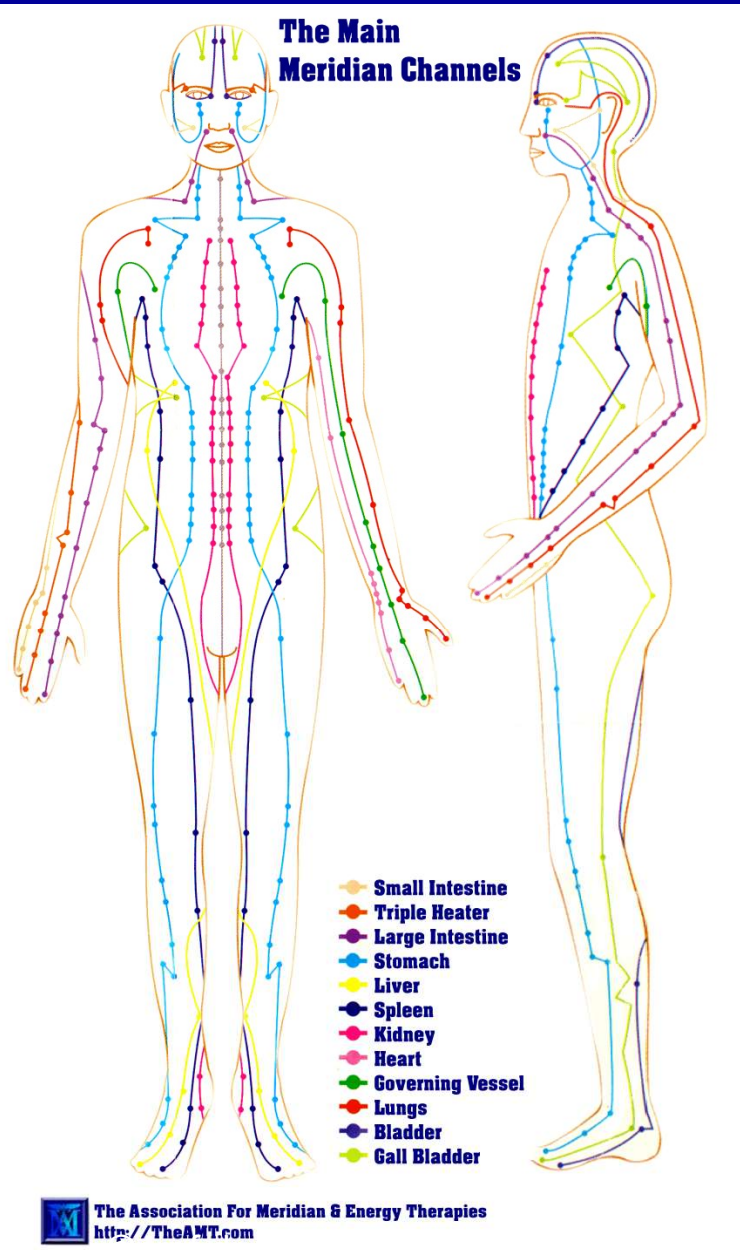
a szervezet védelme a külső ártalmas tényezők ellen,

a szervezet minden anyagcsere-folyamatának ellenőrzése és szabályozása, mint izzadás, a test nyílásainak nyitása és zárása (vagyis vizelet, széklet, sperma ürítése)

az egész szervezet táplálása.

5 ELEM	MERIDIAN	SZÍN	ÍZ	HANG	ÉRZÉKSZERV	ÉRZELEM
Fa Jupiter tavasz	Máj, epehólyag	zöld 	savanyú	kiabálás	Szem, látás	Harag, irígység, féltékeny- ség
Tűz Mars Nyár	Szív, vékonybél, szívburk	vörös 	keserű	nevetés	Nyelv, beszéd	Öröm, szeretet, magány, id egesség
Föld Szaturnus z, nyárutó	Lép, hasnyálmirigy	Sárga barna 	Édes, semleges	éneklés	Száj, ízlelés, tapintás	Együttér- zés, aggódás, rágódás
Fém Vénusz ősz	Tüdő, vastagbél	Fehér fémes 	Csípős, pikáns	sírás	Orr, szaglás	Érzékeny- ség, nyíltság, bánat
Víz Merkúr tél	Vese, hólyag	kék 	sós	nyögés	Fül, hallás	Értelem, bölcse- ség, félelem, fóbiák ₁₂

A kínai orvoslás

- A szervezetben - **energiavonalak mentén** - futó megfelelő erejű, vagy épp elégtelen **rezgéseket** vizsgálja.
- Ezek **az energiavonalak a meridian vonalak**, láthatatlanok.
- 12 ilyen energiapálya fut az emberi testben, szerveket és - egy ún. tömör és egy üreges szervet -, szervrendszereket kapcsol össze.
- Ha az egyik szervrendszer valamilyen okból kifolyólag meghibásodik, az a többire is kihat.

Hagyományos Kínai Gyógyászat

Traditional Chinese Medicine TCM

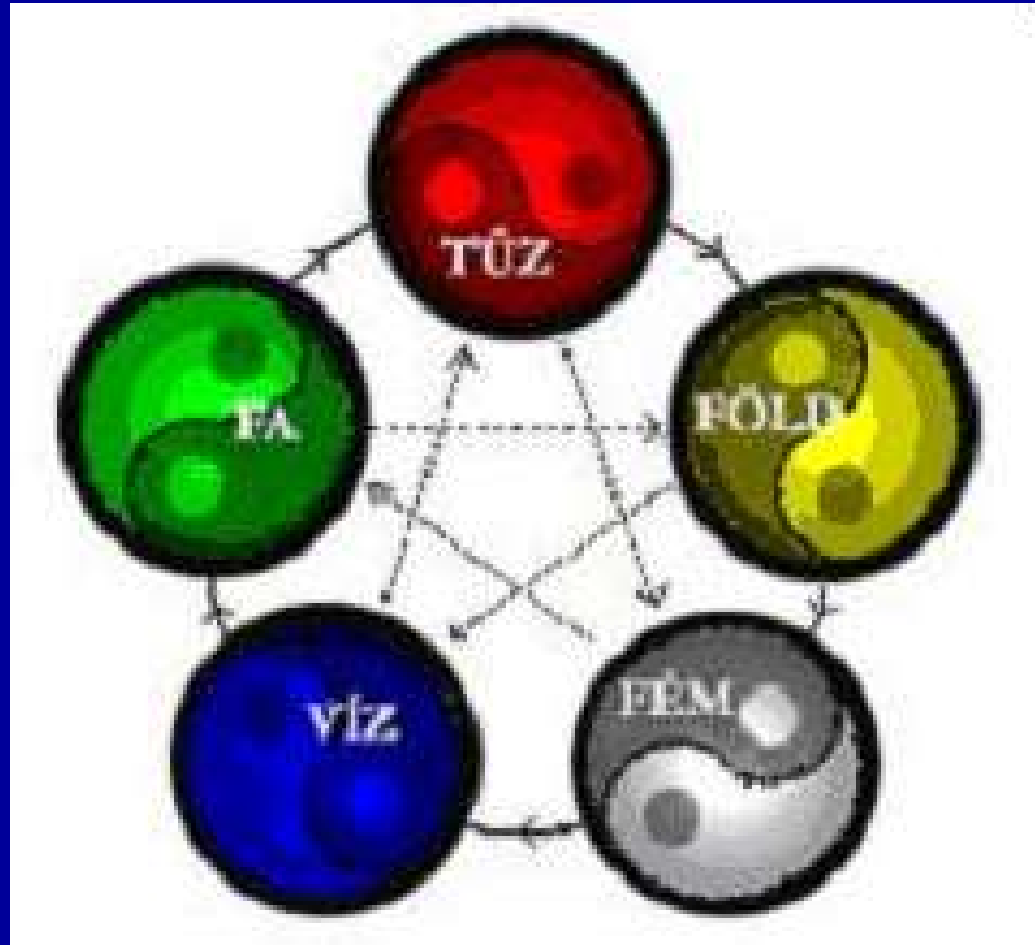
kialakulása

- Az ENSZ Egészségügyi Világszervezete 1962-es Alma Ata-i nyilatkozata: elismerten hatékony, teljes értékű gyógyászati rendszer, amely ma is folyamatosan fejlődik.

Alapja:

- Finom energiák (**chi**)
- szervezet egyensúlyának helyreállítása (**yin/yang**)
- Természetes úton
- Minimális beavatkozással

**Szív, vékonybél,
Keserű
Öröm, boldogság**

**Máj, epe
Savanyú
Harag, düh,
irígység**

**Lép,
hasnyálmirigy,
gyomor
Édes
aggodalom**

**Vese-hólyag
Sós
félelem**

**Tüdő, vastagbél
Csípős
Szomorúság,
búskomorság**

kórképek pontos leírása:

kanyaró, kolera, vérhas, himlő

Vizsgálati módszerek:

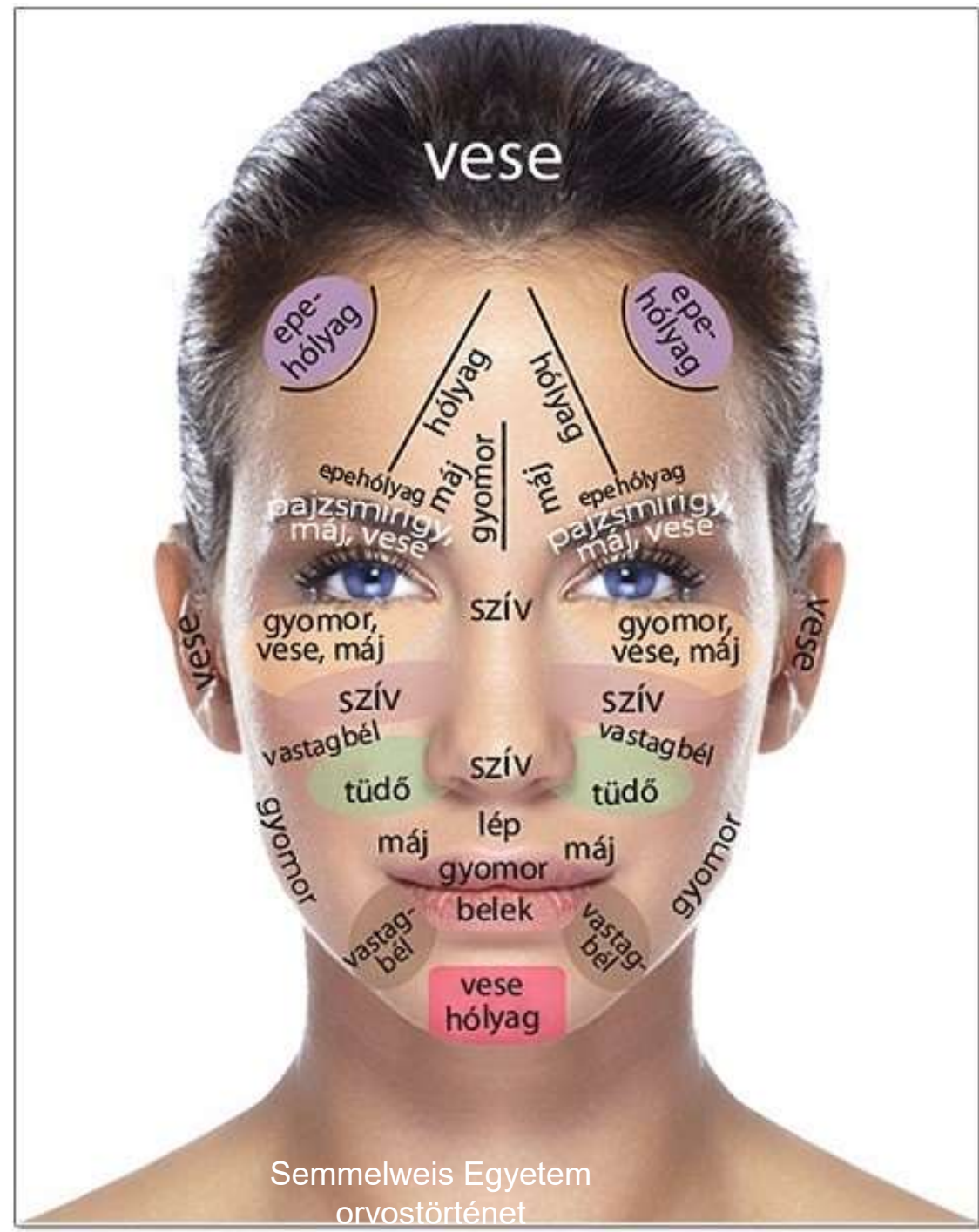
A kikérdezés, a megtekintés, a tapintás, a nyelv és a pulzus vizsgálata. A vizsgálat eredményeképpen megállapítható a szükséges gyógyító beavatkozás.

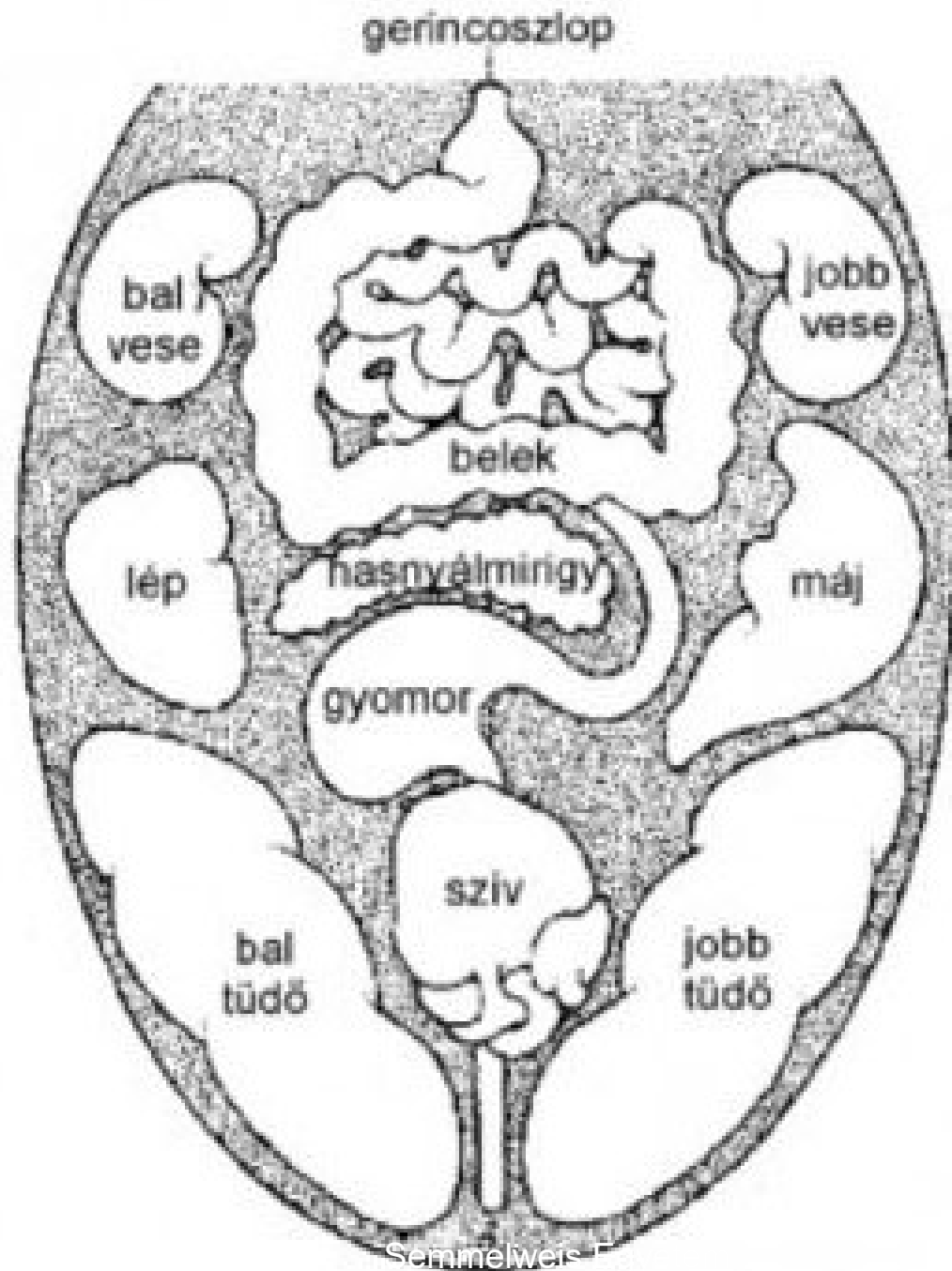
Diagnózis felállításának módjai

sebészi beavatkozás minimális, anatómiai ismeretük nincs

Kínai diagnosztikai eljárások

- **kikérdezés,**
- **megtekintés, (arc, nyelv, pulzus, stb.)**
- **tapintás,**
- **nyelv és a pulzus vizsgálata**

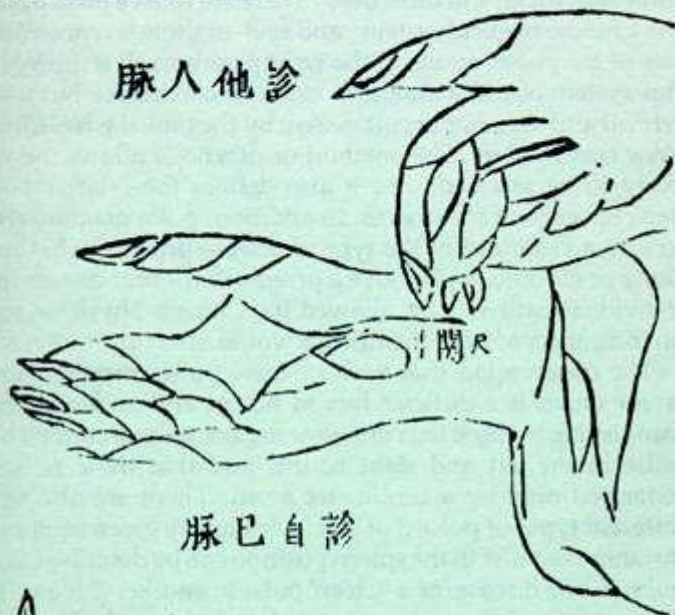

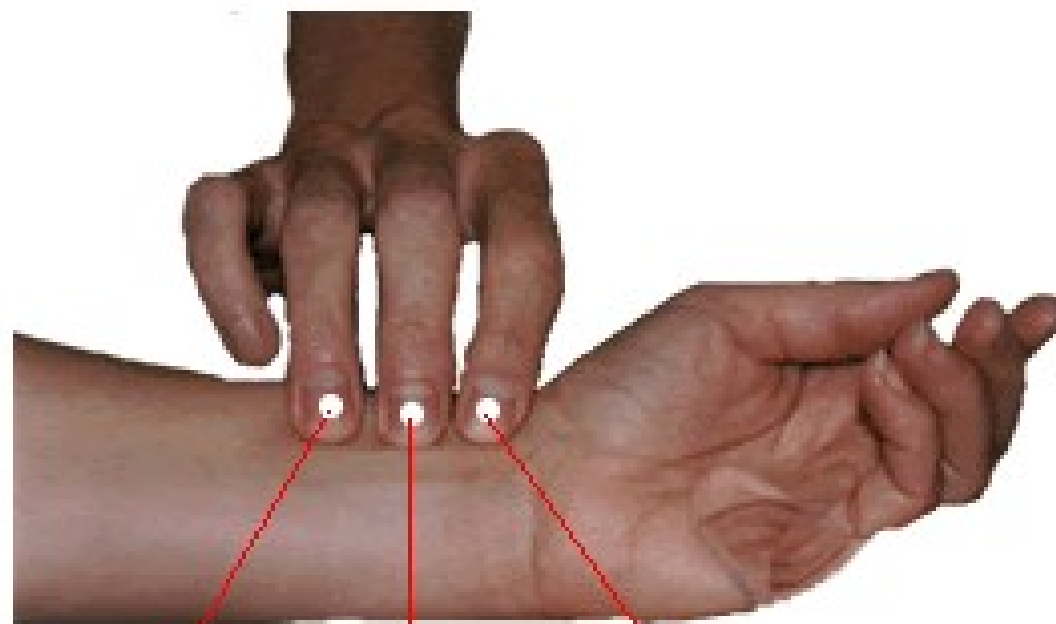
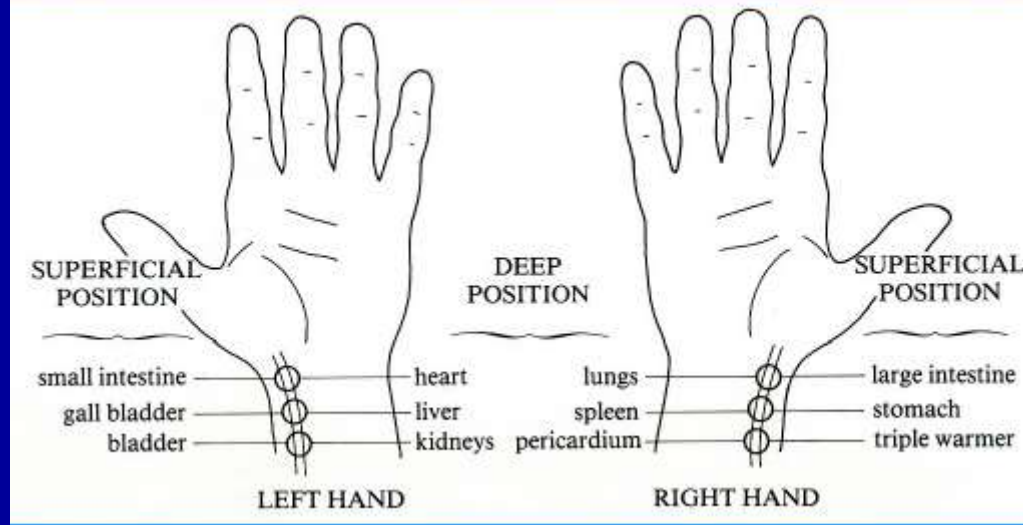
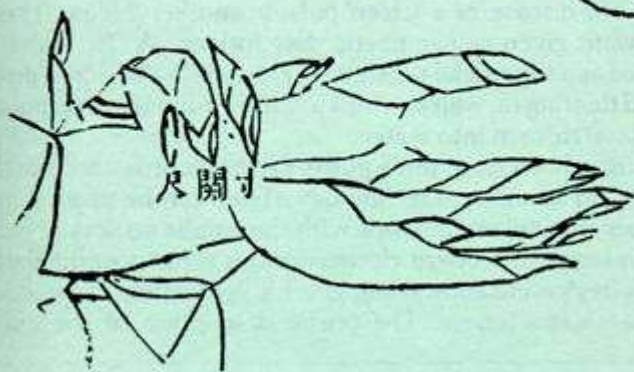
Tükörkép!

覆診仰診之圖

診他入脈

診自巳脈

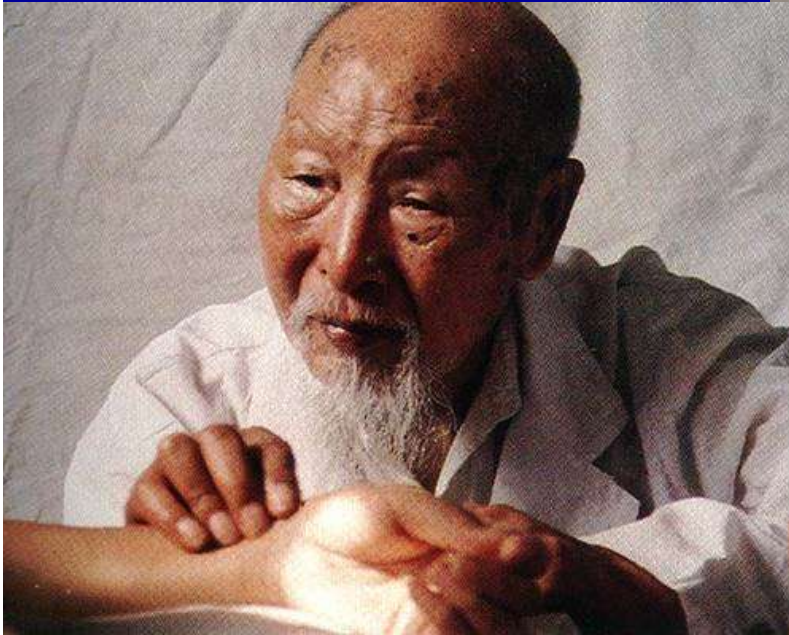

Kidney Yin

Liver

Heart

28 féle pulzus

A gyógyítás célja

- szervi problémák felfedezése,
- az energiák egyensúlyának helyreállítása *(a Qi áramlásának elindításával és az energiaáramlási akadályok elhárításával)*, amire a kínai orvoslásban különféle módszerek alakultak ki:

Gyógy módok

- akupresszúra
- akupunktúra (388 pont),
- moxa, köpölyözés,
- masszázs, gyógytorna,
- gyógyfürdő
- gyógynövények
- egészséges táplálkozás
- torna - tai chi

AKUPUNKTURA

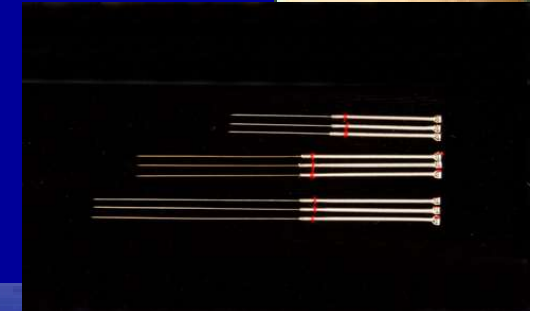
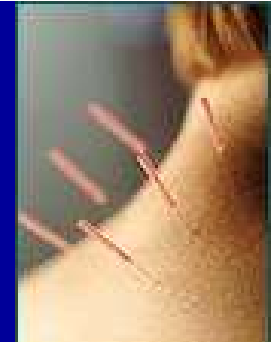

Célja:

Meditációval eljutni a TAO = a világ ős-oka megismerésére.

Az emberi test egyensúlya: JANG és JIN harmónia visszaállítása a meridiánok és pontok mentén

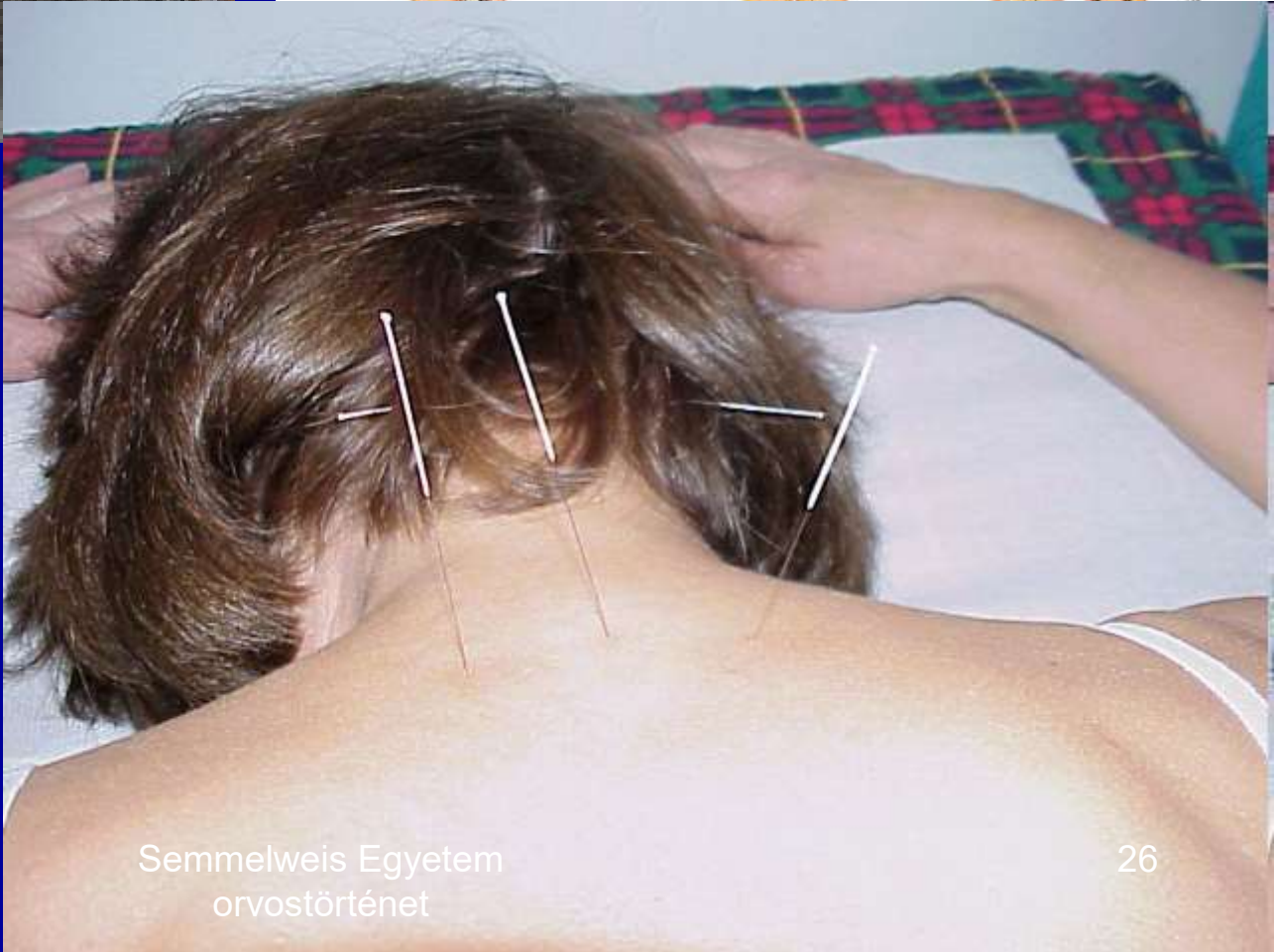
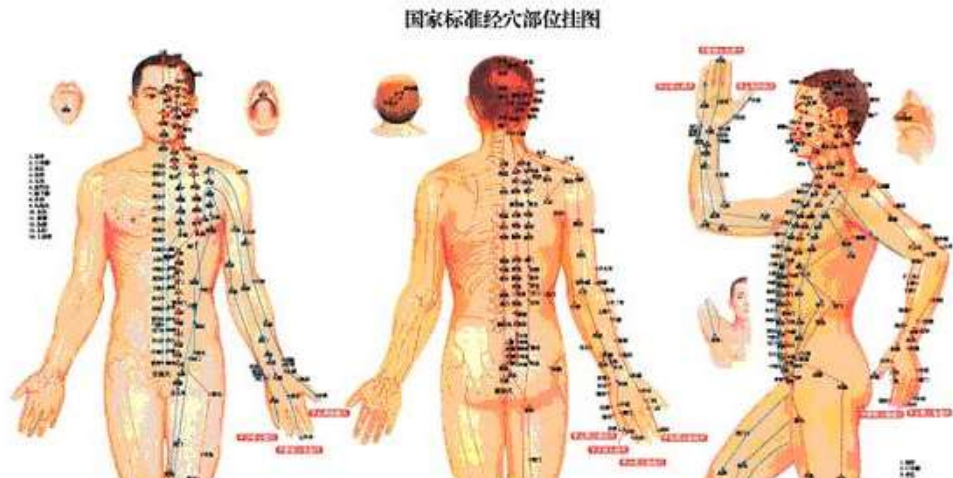
Acupunktúrás pontok 388

©prof.dr. Forrai Judit

Semmelweis Egyetem
orvostörténet

Akupunktúra

©prof.dr. Forrai Judit

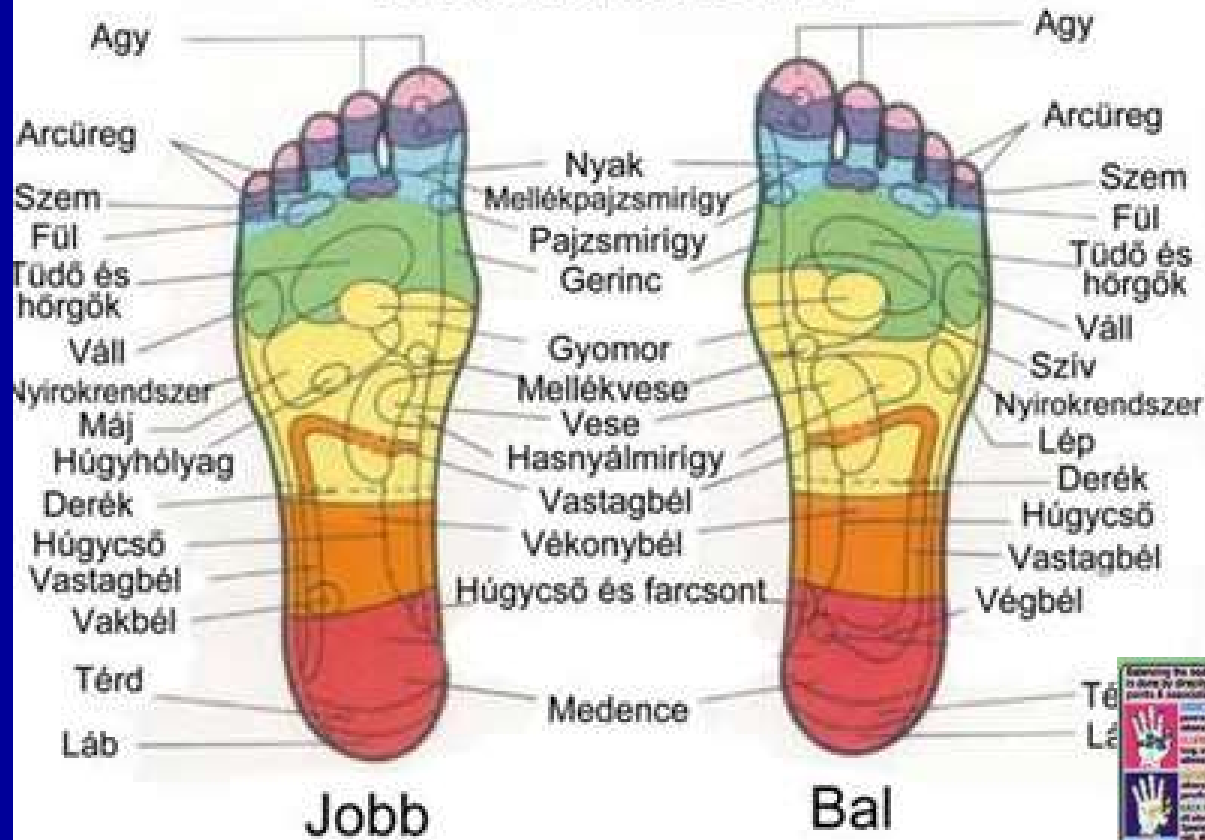
Semmelweis Egyetem
orvostörténet

Moxa: égő fű

A láb reflex zónái

指
压

köpölyözés

- A reflex zónák ingerlésének egyik legerősebb módja. Vákuumot hozunk létre a köpölyben, ez szívó hatásával vérbőséget okoz az adott területen. Hatására lazulnak az izmok, és javul a terület vérellátása.

Kínai gyógyszerek

- Alapanyagai főleg a természetben előforduló
- gyógyhatású növények,
- állati eredetű anyagok,
- ásványok,

Hatalmas gyógyszerkincs

- Növények széleskörű ismerete
- Különleges feldolgozása
- alkalmazása

Gazdag receptúra 2000 alapanyagból, 16 000 gyógyszer közül választhattak

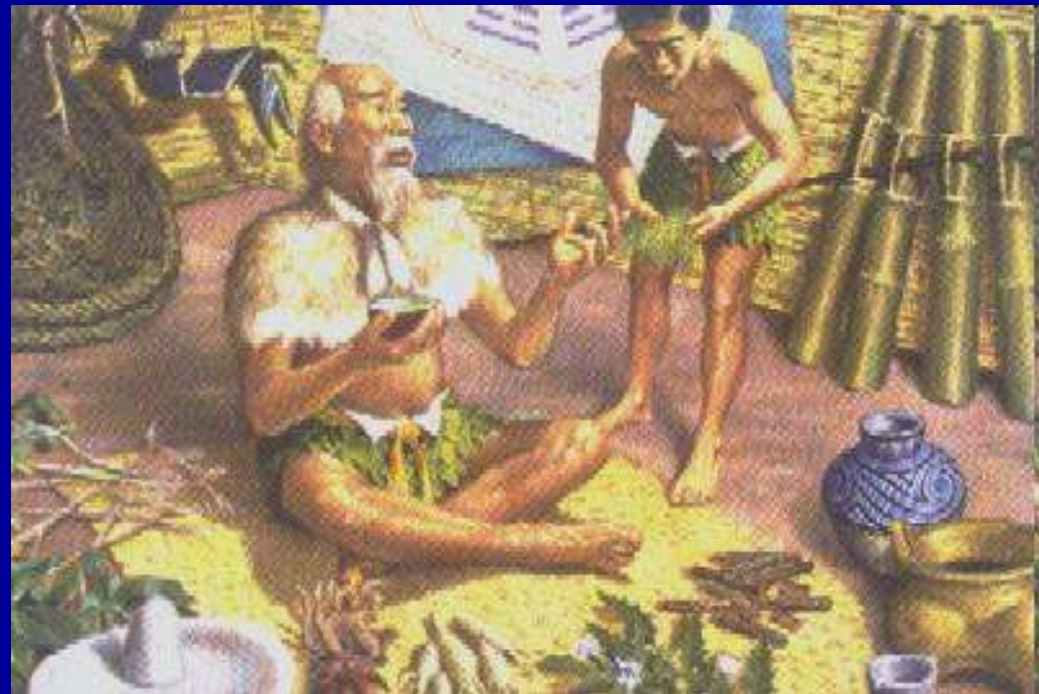

Shen Nung

Shen-Nung kínai császár,
botanikus

i.e. 2695 megjelent könyvében
több, mint 365 gyógynövényt említ

Shen Nung

Köpet vizsgálat

Táplálkozás tudomány

- **Savanyú:** összehúzó, gyorsító hatású → máj, epehólyag működésére hat
- **Keserű:** száraz energia → szívre, vékonybélre hat
- **Édes:** lazító, nyugtató hatású → májra, gyomorra, hasnyálmirigyre hat
- **Csípős:** erős, segíti a keringést → tüdő, vastagbél működését serkenti
- **Sós:** lefelé ható energia → vese, húgyhólyag működését segíti

Diéták harmóniája

- A makrobiotikus diéta lényege az ősi kínai jin-jang alapelven nyugszik.
- Az ellentétes erők koncepciójára építi fel az egész univerzumot és az életet.
- A makrobiotikus diétában az ellentétes erők egyensúlya beépül a táplálék kiválasztásába, elkészítésébe és elfogyasztásába.

Gyógyító ételek

- **Jin ételek**

- Nyers gyümölcsök
- Nyers zöldségek
- Leveszöldségek
- Rizs
- Tej, joghurt
- Nyers hal

- **Jang ételek**

- Szárított gyümölcsök
- Főtt zöldségek
- Gyökérzöldségek
- Bab, lencse
- Burgonya
- Főtt hal, bány, csirke, magok

India

i.e. 2000 - i.u. 500

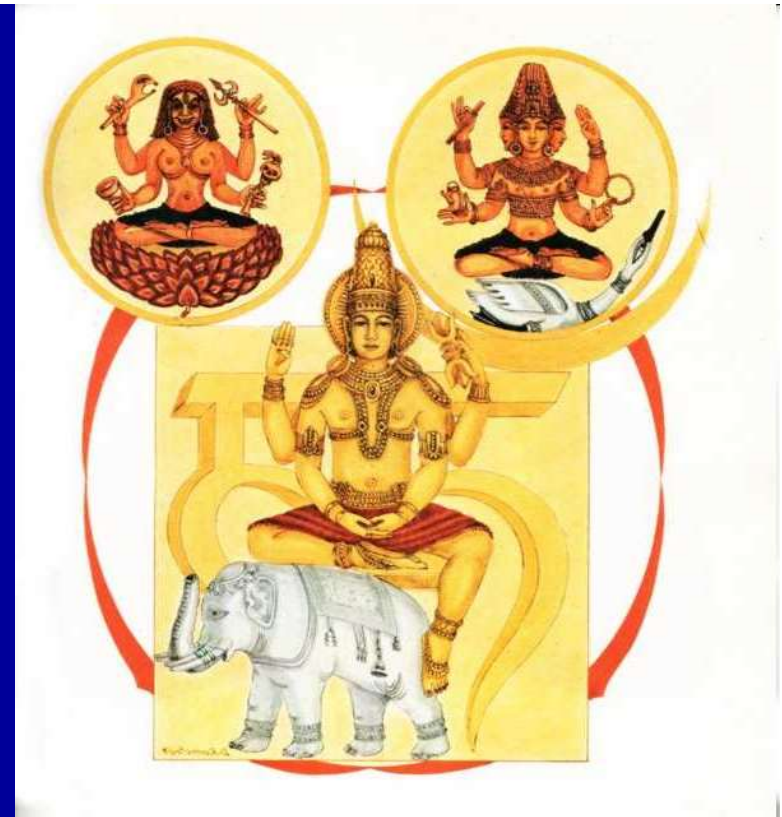
- Védák korszak i. e. 800-ig
 - Brahman korszak i.u. 1000-ig
- Ayurvedikus medicina

Alapelemek:

éter, levegő, víz, föld, tűz

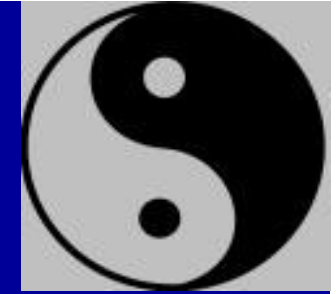

szél, epe, nyák, vér

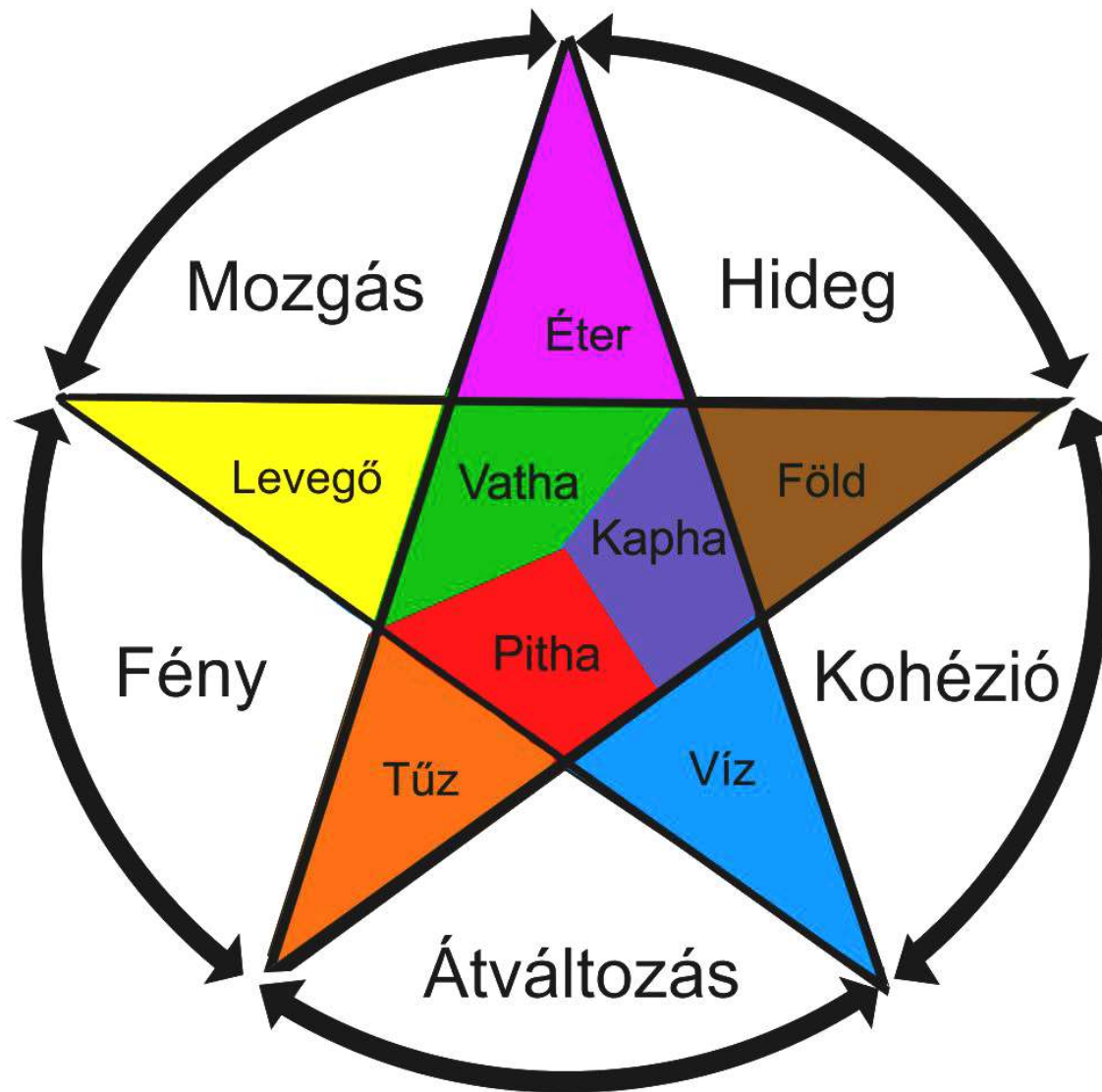

Gender: Jin- Jang - és a világ

Alapelemek: éter, levegő, víz, tűz, föld

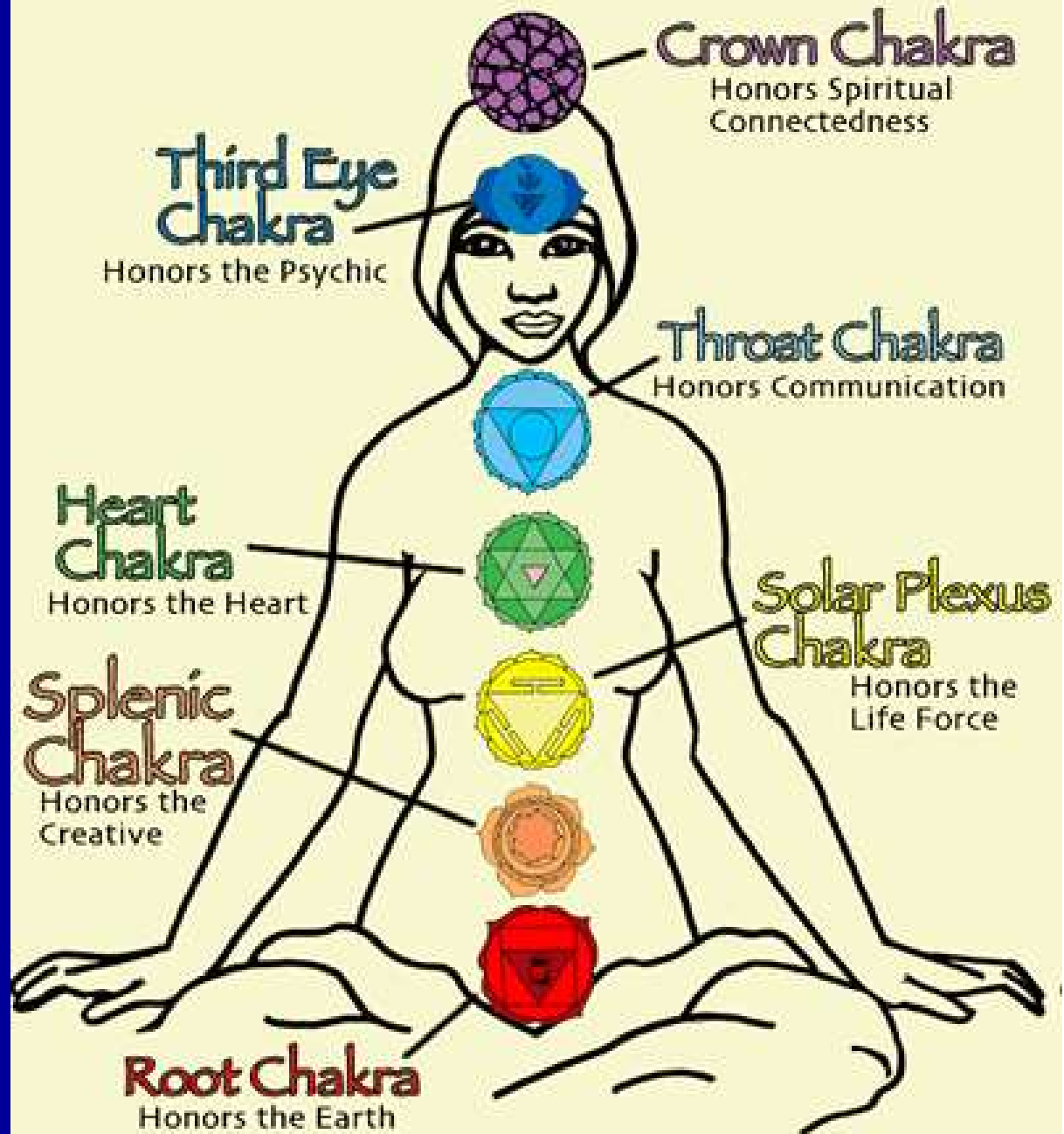
A három dosha jellemzői és funkciói

DOSHA	JELLEMZŐK	FUNKCIÓK
VATA (űr és levegő)	mozgékony, gyors, világos, tiszta, száraz, durva	mozgás, cselekvés, érzékelés
PITTA (tűz és víz)	forró, csípős, éles, fényes, metsző, savas, olajos, égető, folyékony	emésztés, anyagcsere-folyamatok
KAPHA (víz és föld)	szilárd, nehéz, hideg, zsíros, olajos, ragacsos, nedvesítő hatású, ellenálló, nehézkes, lusta, lassú, édes, puha	a testszövetek felépítése, a szilárd váz kialakítása

Az ember 7
csakrájában
alulról felfelé
áramlik a PRANA
/kozmoszus erő/

Auránk hét fő
örvénylő körből
álló
energiarendszer
rel
van összefüggés
ben, melyek biz
tosítják
szervezetünk
energia
áramlását.

©prof.dr. Forrai Judit

Semmelweis Egyetem
orvostörténet

Ayurvéda - "az élet tudománya"

- **Az ayurvéda elsődleges feladata megőrizni az egészséget, lehetőséget adni az embernek, hogy hosszú életet éljen, időskori éveinek legvégéig, az időskori betegségek nélkül.**
- **Az érlemeszesedés, agyvérzés, szívinfarktus hatásos megelőzése, szexuális egészség - mindez lehetséges az ayurvéda segítségével.**
- **Az ayurvéda mind az egészségmegőrzéshez, mind a betegségek gyógyításához kizárólag természetes, növényi, állati, vagy ásványi anyagokat használ, diétákat, amelyek valóban egyenrangúak a gyógyszerekkel, egyedi, csak az ayurvédában létező procedúrákat, pontosabban komplex procedúrákat.**

JÓGA

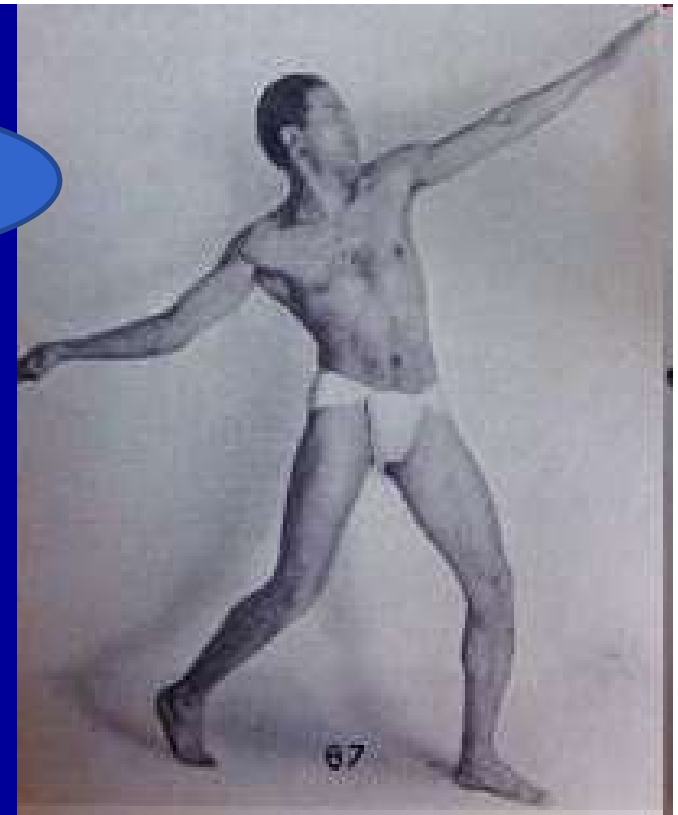
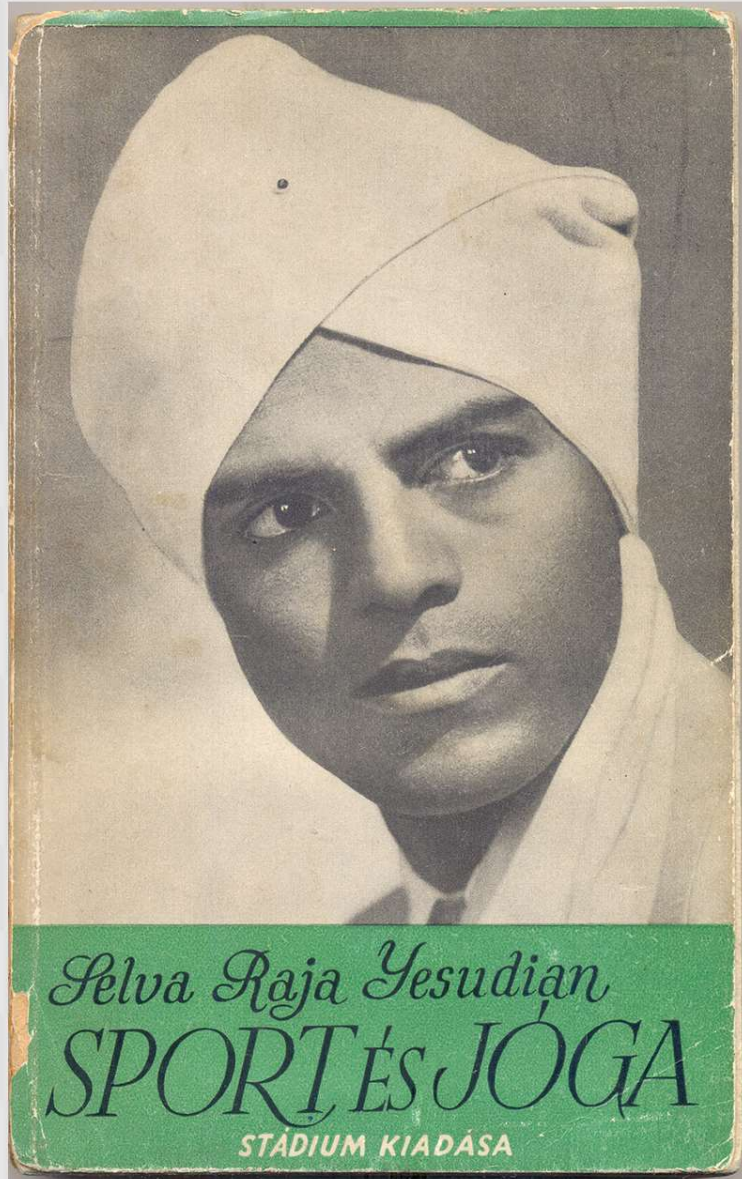
/hinduizmus/

CÉL:

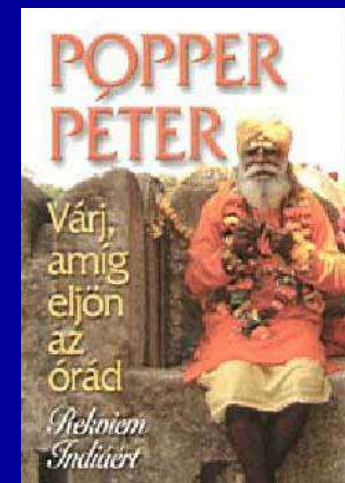
**A személytelen
isteni erővel, a
BRAHMAN-nal
egyesülni.**

1941

Selvarajan Yesudian (1916-1998)

A jóga fontosabb élettani hatásai

- Az izmok megnyúlási képességének és teljesítményének növelése. A jóga gyakorlatai elsősorban az egészség szempontjából igen fontos mélyebben fekvő izomcsoportokat veszik célba
- Az ízületek rugalmasságának fokozása, anyagcseréjük serkentése
- A keringés javítása, értorna
- A légző-kapacitás növelése, a légző izmok gazdaságos, összerendezett működésének biztosítása
- A belső szervek masszázsa
- A belső elválasztású mirigyek működésének kiegyensúlyozása
- A vegetatív idegrendszer egyensúlyának biztosítása
- Az érzelmek kiegyensúlyozása, a hangulati élet javítása
- A tudatállapot befolyásolása.

©prof.dr. Forrai Judit

Semmelweis Egyetem
orvostörténet

51

Orvosi tevékenységek

specializáció:

- sebészet: fertőtlenítés
- sebvarrat- len, nyílhúr, hangya
- vérzéscsillapítás- tampon, égetés
- hasműtétek
- helyreállító plasztika: rhino-plasztika
lebenyképzéssel
- szemészet: hályogműtét
- anesztézia: hasis, hyoscianus (atropin,
szkopolamin, beléndek)
- szülészeti- nőgyógyászat

Gyógyítás, ellátás

- Sushruta könyve: 1100 betegség malária, pestis, himlő, /oltás
- **Sebészet** /sebvarrat –len, nyílhúr, hangya, vérzéscsillapítás-tampon, égetés
- **Plasztika-** rhinoplastika, büntetésvégrehajtás
- **Anesztézia:** hasis, hyoscianus, atropin és szkopolamin, beléndek
- **Kórházak** pihenőházak, szociális gondoskodás
- **Szexológia – vallás**
- **Orvosok** képzés, 12 év, eskü, elvárások: haj, köröm tisztántartása,

Brahmanikus korszak –Ayur Véda

A betegség (a korábbi életben) elkövetett bűnök büntetése
Istenek, démonok, de spontán megbetegedések is
(Kortól, éhezéstől)

Élettani elmélet: négy összetevő: szél, epe, nyák, vér

A test hat elemből épül fel: nyiroknedv, vér, hús, csont,
csontvelő, ondó

Az emberi testnek, mint mikrokozmosznak harmóniában
kell lennie a makrokozmoszal.

Magasan fejlett diagnosztika:

- A beteg alapos kikérdezése, pontos megfigyelése,
- pulzusvizsgálat, a fájdalom helyének a megkeresése
- „Mézvizeleti kór” felismerése!
- Terhesek étrendje

Ayurvedikus medicina ismeretei

- Angina pectoris leírása és kezelése
- Keringési rendszer leírása
- Diabetes felismerése és kezelése
- Hipertenzió felismerése és kezelés
- Lepra felismerése és kezelés
- Obezitás felismerése és kezelés
- Kövek és kezelésük

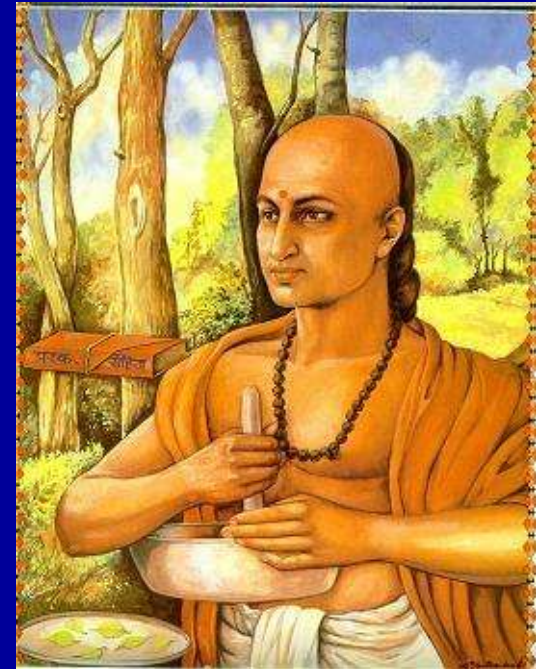
pulzus

- **Testünk mint egy hullám-rezgés**
- Az orvos először a mutatóujját helyezi a páciens csuklójának radiális pulzusa fölé, ugyanazon az oldalon, ahol a hüvelykujja található.
- Ezt követi a középső, majd a gyűrűs ujj, olyan módon, hogy a három ujj szorosán egymás mellé zárkózzon.

Sushruta Samhita (i.e. 6. század) könyve

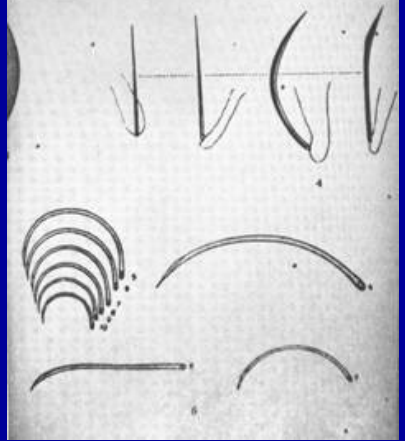
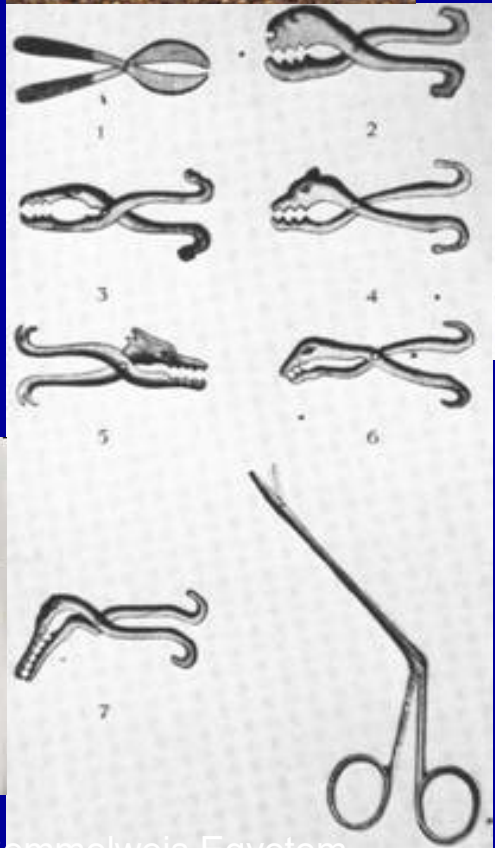
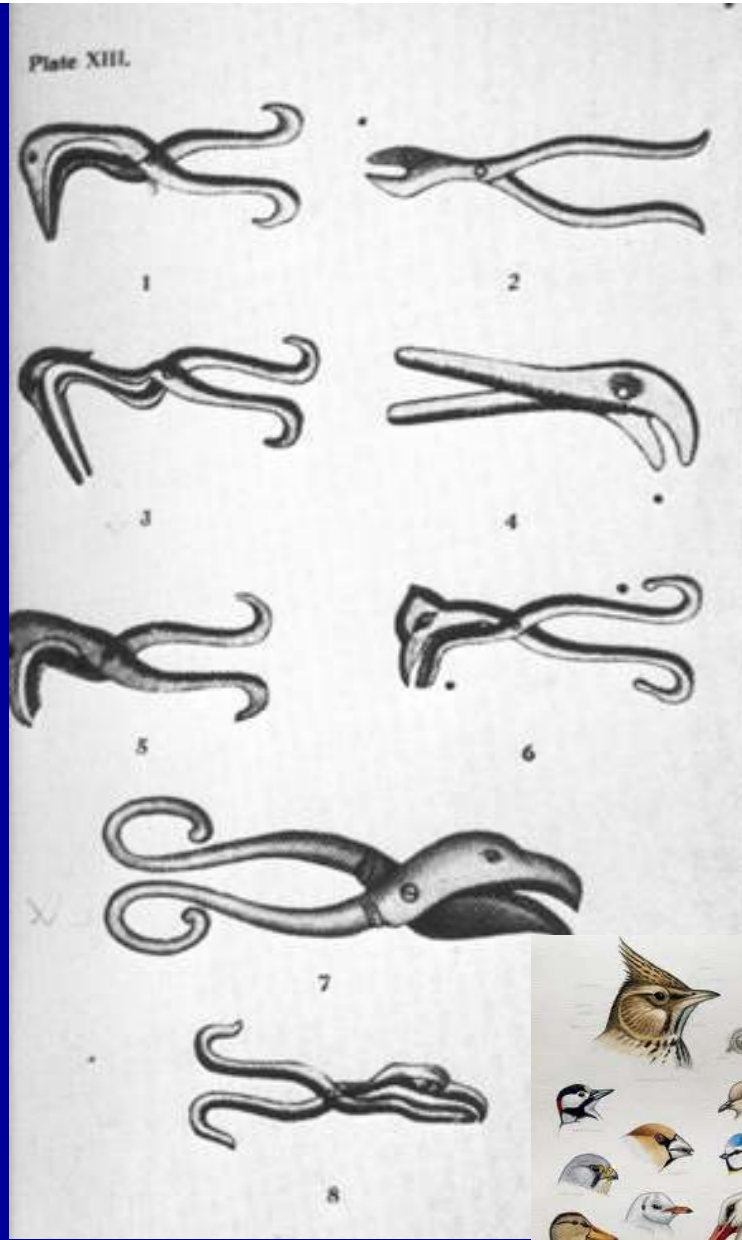
- 184 fejezet,
- 1120 betegség leírása,
- 700 gyógynövény
- Anatómiai leírások
- 64 ásványi gyógyító preparátum
- 57 állati eredetű gyógymód

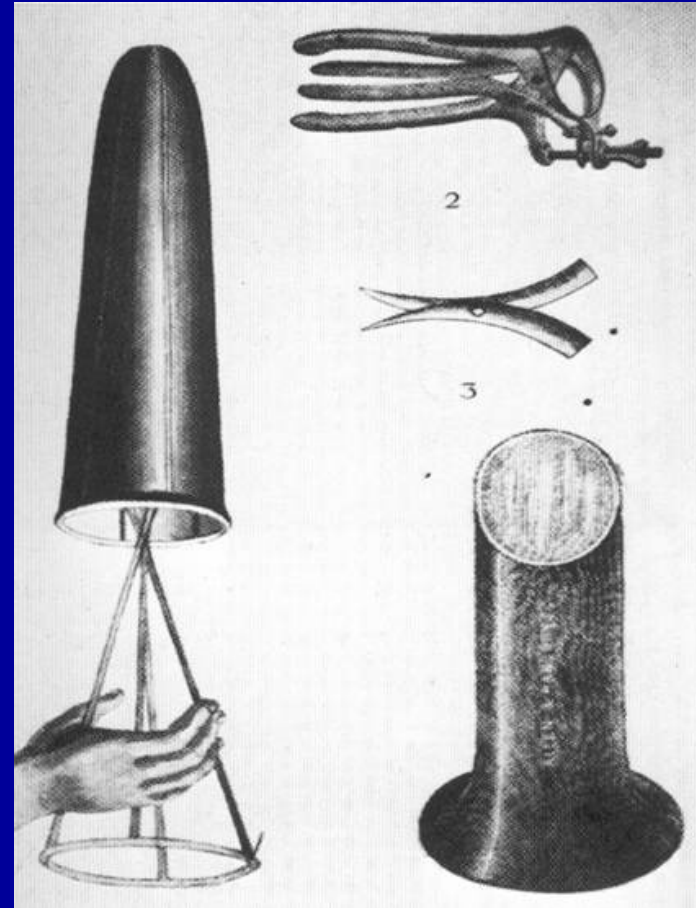
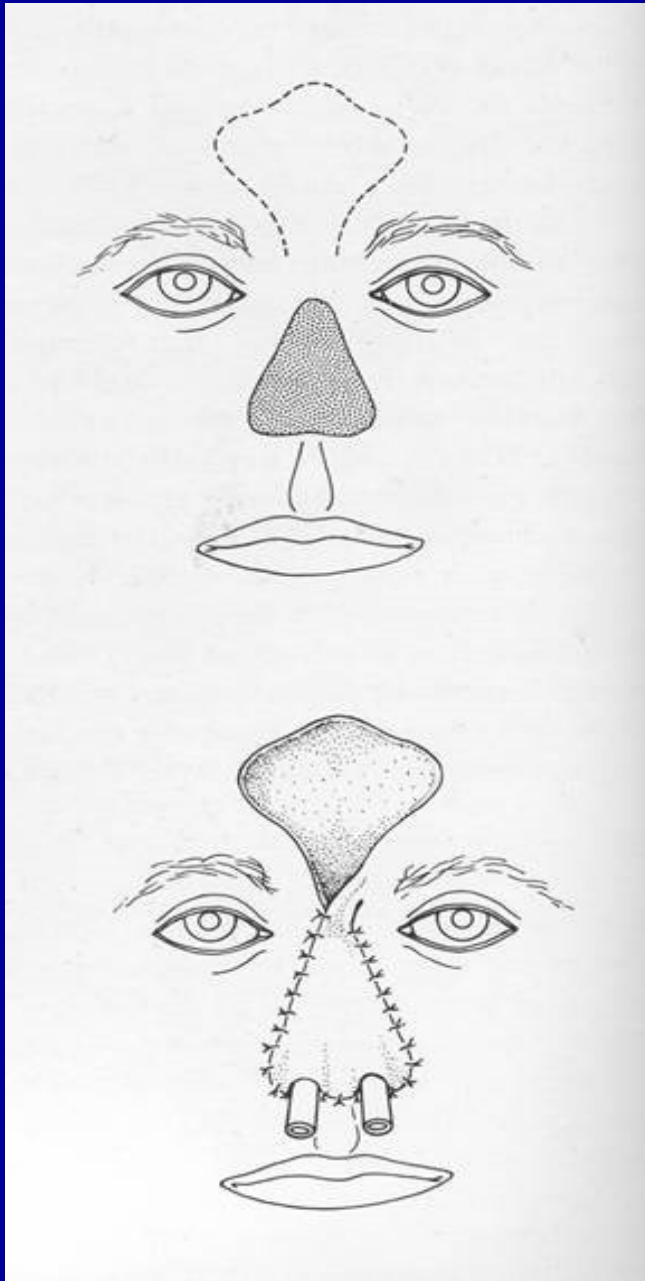
127 féle sebészi műszer

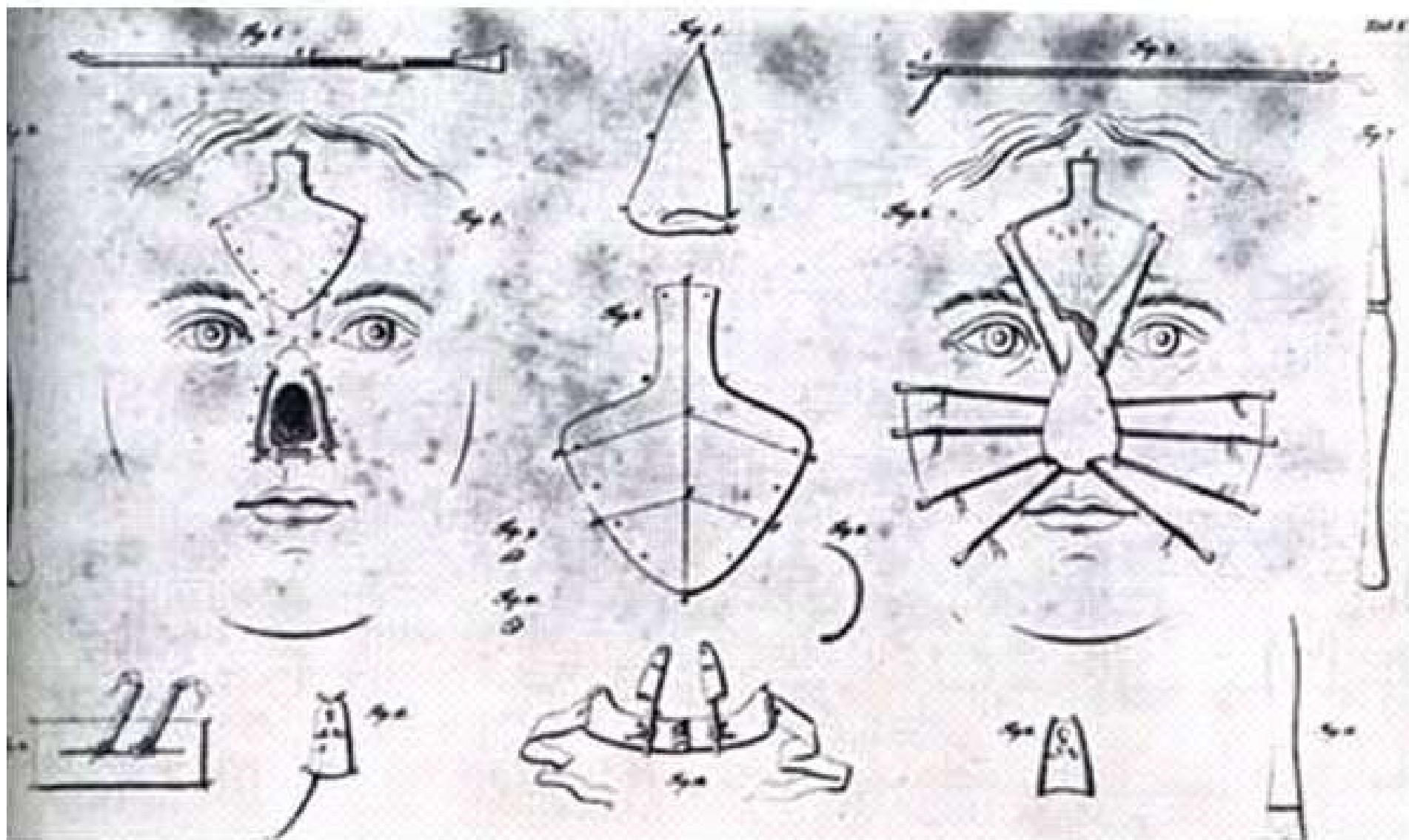
hályog-, hólyagkő-műtétek, polipeltávolítás,
bélvarrás hangyafejtechnikával,
helyreállító műtétek, rhinoplasztika!, stb.
vérzéscsillapításra tampon, égetés
vas idegentest eltávolítása mágnessel
kígyómarás gyógyítása

Orvosi műszerek Sushrata

Orr-plasztika rhyoplastica

GAZDAG GYÓGYSZERKINCS

- közegészségügy és személyes higiéne
- járványok és védekezés (kolera, lepra, himlő, malária, pestis, stb.)
- diétetika, vegetáriánus étrend, klímaterápia, meditatív terápia,
- testkultúra, testápolás (fogkefe, fogpor)
testgyakorlatok, masszázs, fürdő, hipnózis, jóga

Böjt fontossága

- Megszabadít a súlyfölslegtől.
 - Megtisztítja a szervezetet a méreganyagoktól.
 - Javítja az energiafelhasználást.
 - Növeli a szellemi frissességet.
 - Segít józanabban látni a világot.
-
- Klasszikus böjtölés alatt azt értjük, hogy tiszta vízen, esetleg gyógynövényből készült teán kívül mást nem iszunk, nem eszünk.

Gyógynövények

- *Hysociamus albus* – beléndek
- Opium

©prof.dr. Forrai Judit

Semmelweis Egyetem
orvostörténet

65

A legjobb gyógyszer

A fokhagymát nagyon sok esetben használták
természetes **antibiotikus**,
antifungicid, és **antivirális** hatása miatt

közegészségtan: fertőző betegségek felismerése és gyógyítása

malária -moszkitók
pestis - rágcsálók
himlő

terápia: diéta, higiéné, klímaváltozás,
jóga, testmozgás, hipnózis

PREVENCIÓ - egészséges életmód
gyógyszerek: fűvek, növények

fogászat

Járványok az ókorban

sporadikus előfordulás

- **oka: kozmikus, levegőből jövő jelenségek, miazma (megbetegítő ágens)**
- **lepra és egyéb ragályos, kiütéses fertőző betegségek**
- **fertőző betegségek elleni védekezés :**
 - **elkülönítés**
 - **városokból kiűzés**
 - **házak lerombolása, felgyújtása**